

ePooki

2/2010 - Yhteistä ymmärrystä metsäsuunnittelulla

Kirjoittajat: Hokajarvi Raiili, raiili.hokajarvi@oamk.fi, Hujala Teppo, teppo.hujala@metla.fi, Juntunen Anne-Leena, anne-leena.juntunen@savonia.fi, Tikkanen Jukka, jukka.tikkanen@oamk.fi | Näytä laajemmat kirjoittajatiedot

Julkaistu: 26.4.2010 Muokattu: 17.5.2010 | [Tiivistelmä](#)

[Artikkeliin viittäminen](#) | [Metatiedot](#) | [Julkaisu pdf-muodossa](#) | [Kommentit \(2 kpl\)](#)

Yksityismetsien suunnittelu ohjaa perhemetsänomistajia metsiensä hoidossa ja tukee omistajien päätöksentekoa. Metsäsuunnittelijan työ koostuu toimintaketjusta, jonka päässä on metsänomistajalle näkyvä palvelu. Työn mielekkyyttä ja palvelun laatua voidaan parantaa kokeilevan kehittämisen avulla. Kun tutkitaan yhdessä työtä, paljastuu pullonkauloja ja löydetään uudenlaisia työtapoja.

Haasteena metsänomistajien rakenteen ja arvojen muutos

Yksityismetsänomistus Suomessa [muuttuu](#) (pdf): yhä useampi metsänomistaja on eläkeläinen ja nainen samaan aikaan kun omistajien keskimääräinen koulutustaso nousee^[1]. Kaupungistuminen etenee, tilalla asuminen vähenee^[2] ja keskimääräinen tilakoko pienenee^[3]. Metsän merkitys tulon lähteenä on entistä pienempi ja metsän monikäyttöarvot näkyvät yhä enemmän yksityismetsien käsittelyssä^[4]. Erilaisten metsänomistajien moninaiset tarpeet kertovat haasteesta luoda entistä monipuolisempia metsänomistajapalveluja^[5].

Metsäsuunnittelupalvelujen kehittämistä on selvitetty MMM:n rahoittamassa yhteistutkimushankkeessa *Yksityismetsien asiakaslähtöisen suunnittelun kehittävä työntutkimus*^[6]. Tässä artikkelissa esitellään tuloksia hankkeen osana toteutetusta kehittämistyöstä, joka koski kolmen eri työyhteisön metsäsuunnittelua. Tavoitteena oli vastata kysymykseen, miten metsäsuunnittelu voisi uudistua käsillä olevassa muutostilanteessa.

Metsäsuunnittelu tuottaa metsää koskevaa tietoa niin metsänomistajille kuin metsäalan toimijoille. [Metsäsuunnitelma](#) sisältää tietoa metsien nykytilasta sekä ehdotetuista toimenpiteistä (hakuista ja metsänhoitotöistä) tulevalle 10-vuotiskaudelle. Suunnitelmassa on arvio tilan tuloista ja menoista sekä metsän rakenteen kehitysnuste. Metsänomistajan neuvonta on osa metsäsuunnittelua^[7]. Kansallisen metsäsuunnittelustrategian visio on: *Kaikki metsänomistajat tekevät päätöksiä tietoisina metsiensä erilaisista käyttömahdollisuuksista ja hoitotarpeista*^[8].

Kehittävä työntutkimus menetelmänä

Edellä mainitussa hankkeessa järjestettiin ohjattuja kehittämistapaamisia kolmessa erityyppisessä työyhteisössä: 1) [Metsäkeskus](#) (10 tapaamista, 4-6 osallistujaa)^[9] toteuttaa alueellista metsävaratiedon keruuta valtion tukemana toimintana ja tuottaa tilakohtaisia metsäsuunnitelmia liiketoimintana. 2) [Metsänhoitoyhdistys](#) (7 tapaamista, 3-6 osallistujaa) suunnittelee ja toteuttaa metsänomistajan tilauksesta käytännön toimenpiteitä metsässä. 3) [Metsäpalveluyritys](#) (5 tapaamista, 2-3 osallistujaa) tuottaa palveluita metsänomistajalle liiketoimintana. Yksi tutkijoista toimi kehittämistapaamisten ohjaajana.

Tapaamiset noudattivat [ekspansiivisen oppimisen vaiheita](#)^[10] ja [muutoslaboratoriomenetelmää](#)^[11] Aluksi käsiteltiin muutostarpeet ja kehittämisen tavoitteet. Nykytilan analyysin kautta edettiin kehittämissuhteisiin, josta valittiin sopivat ehdotukset kokeiltaviksi. Kahdessa organisaatioissa toteutettiin kokeilut, joiden etenemistä seurattiin ja arvioitiin.

Tavoitteena metsässä näkyvä toiminta

Kaikissa organisaatioissa metsäsuunnittelijoita motivoi eniten, että metsänomistaja saadaan tekemään tai teettämään toimenpiteitä metsässään. Hoidettu metsä on

ARTIKKELIT

26.4.2010
2/2010 - Yhteistä ymmärrystä metsäsuunnittelulla

RAPORTIT

JULKAISUPERIAATTEET

OHJEITA KIRJOITTAJILLE

JULKAISUNEUVOSTO

ARTIKKELIHAKU

[»](#)

Ilmoittaudu
ePookin
julkaisujen
arvioitsijapankkiin

Henkilökunnan
JULKAISU-
REKISTERI

tavoiteltu suunnittelutyön tulos, erityisesti nuorten metsien hoitaminen koettiin tärkeänä. Metsien hoito tuottaa tulosta pitkällä tähtäimellä ja on kaikkien yhteinen etu. Suunnittelutyön mielekkyyks paransi, jos metsäsuunnittelijat välittäsivät - nykyisestä menettelystä poiketen - yhtäältä metsää koskevaa tietoa ja työtilauksia toteuttajille (metsänomistajan luvalla) sekä toisaalta toimijoiden yhteystietoja metsänomistajalle.

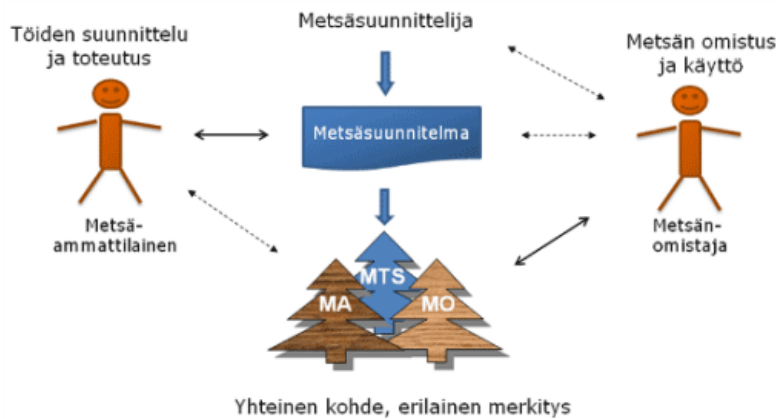
Metsäsuunnitelma ja metsänomistaja metsäammattilaisen työssä

Metsäsuunnitelma on tuote asiakkaalle, mutta myös tärkeä työväline metsäammattilaiselle. Suunnitelman avulla voidaan markkinoida ja suunnitella metsänhoitotöitä; havainnollistaa metsänhoitotarpeita ja siten aktivoida metsänomistajia toimintaan. Suunnitelman tietojen perusteella käytännön toimenpiteiden suunnittelu on helppoa: säästyy kustannuksia ja aikaa.

Metsänomistajien erilaisuus on osa metsäammattilaisen työn rikkautta. Metsäsuunnittelijoilla on paljon ns. hiljaista tietoa metsänomistajista ja eri tilanteissa toimitaan eri tavoin. Erityisesti metsänhoitoyhdistyksessä tuli esille, että tarjottava palvelu vaihtelee luonnostaan omistajan mukaan. Metsäammattilaisten mukaan metsänomistajalle tärkeitä asioita metsäsuunnitelmassa ovat tehtävät työt ja niiden järjestys, metsäomaisuuden arvotus ja motivointi.

Metsäsuunnittelijat pitivät metsänomistajaa eräänlaisena työnsä kohteena. Myöhemmin päädyttiin tarkastelemaan metsänomistajaa rinnakaistoimijana. Metsä on ammattilaisen työn ja metsänomistajan toiminnan yhteinen kohde, mutta tämä "metsä" merkitsee eri toimijoille erilaisia asioita (kuva 1). Metsäsuunnittelun ja metsänomistajan toiminnan kohteet ovat vain osittain päällekkäisiä. Esimerkiksi kummankin "metsää" hakataan, mutta metsäammattilaiselle metsä on välinearvo, hakkuumahdollisuus, metsänomistajille usein itseisarvo, perintömetsä; lisäksi puusepän ja paperitehtailijan "metsät" ovat kovin erinäköisiä.

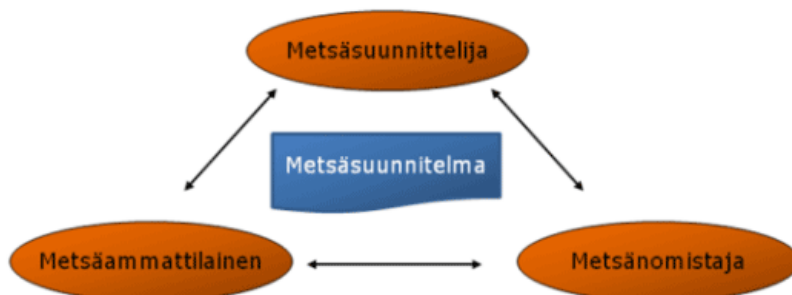
Nykyisin metsäsuunnitelma tulee kaikille muille toimijoille paitsi metsäkeskuksen suunnittelijalle, muiden tuottamana, ulkopuolelta. Onko metsäsuunnitelma siis yhteinen väline ja miten hyvin se palvelee eri toimijoiden tavoitteita?

Kuva 1. Metsäammattilainen ja metsänomistaja rinnakaistoimijoina metsän hoidossa. Metsä näyttäytyy osapuolille eri tavoin. Metsäsuunnitelma on väline, joka tulee toimijoille pääsääntöisesti ulkopuolisen tuottamana. Nuolet kuvaavat tiedon kulkua ja käsitysten muodostumista: yhtenäinen nuoli kuvaa usein tärkeintä tapaa, katkoviivat muita tapoja käsityksen muodostumiselle.

Metsäsuunnitelma yhteisenä välineenä

Kaikkien metsäammattilaisten yhteinen tavoite on, että metsänomistajiin pidettäisiin säännöllisesti yhteyttä. Metsäsuunnitelma voisi toimia nykyistä paremmin yhteisenä välineenä lisäämässä eri osapuolten yhteistä ymmärrystä metsästä^[12] ja siihen liittyvistä tavoitteista ja toiminnoista (kuva 2), siis siitä mikä on "perintömetsän" ja "välinemetsän" tai "puusepän metsän" ja "sellunkeittäjän metsän" ero. Tämä edellyttää uudenlaisia toimintatapoja, jossa metsäsuunnitelman avulla rakennetaan yhteistä mielikuvaa metsästä.

Kuva 2. Metsäsuunnitelmaan liittyvä, organisaatioiden rajat ylittävä tiedonvaihto ja

neuvottelu on mahdollisuus metsäpalvelukokonaisuuden pitkäjänteiseen toteuttamiseen.

Toimintamallien kehittäminen rajoittuu yleisesti omaan organisaatioon ja sen tavoitteisiin. Tulevaisuudessa tarvitaan [organisaatioiden rajat ylittävää](#) toiminnan kehittämistä. Päivitettyjen metsävaratietojen pohjalle rakentuva palvelujen yhteinen kehittäminen tarjoaa aiheen alueellisesti toteutettavalle yhteistyön lisäämiselle. Modernit tietoverkot ovat tällaiselle kehitystyölle oiva alusta. Toimintamallien muutoksessa on kyse organisaatioiden välisten yhteyksien uudistamisesta sekä tiedonvaihdon pelisäännöistä.

Lähteet

1. Karppinen, H. & Ahlberg, M. 2008. Metsänomistajakunnan rakenne 2020: Yleiseen väestömuutokseen perustuvat ennustemallit. Metsätieteen aikakauskirja 1/2008: 17–32. Hakupäivä 24.11.2009. www.metla.fi/aikakauskirja/abs/fa08/fa081017.htm
2. Hänninen, H. & Ripatti, P. 2007. Uudet metsänomistajat. TTS tutkimuksen tiedote, Luonnonvara-ala: metsä 707.
3. Leppänen, J. 2008. Parcelisation of family forests in Finland. Teoksessa E. Bergseng, G. Delbeck & H.F. Hoen (toim.), Proceedings of the Biennial Meeting of the Scandinavian Society of Forest Economics. Lom, Norway, 6th-9th April 2008. Scandinavian Forest Economics 42: 361-377. Hakupäivä 23.11.2009. www.metla.fi/org/ssfe/publications/proceedings_endel..
4. Laitila, T., Hujala, T., Tikkanen, J. & Kurttila, M. 2009. Yksityismetsien monikäyttöön ja monimuotoisuuteen liittyvät arvot ja asenteet: analyysi metsänomistajien haastatteluista. Metsätieteen aikakauskirja 2/2009: 113–125. Hakupäivä 25.11.2009. www.metla.fi/aikakauskirja/abs/fa09/fa092113.htm
5. Hujala, T. 2009. Owner-driven decision support in holding-specific forest planning. Väitöskirja, Helsingin yliopisto. Dissertationes Forestales 85, 40 s. + 4 artikkelia. Hakupäivä 25.11.2009. www.metla.fi/dissertationes/df85.htm
6. Tikkanen, J., Hokajärvi, R., Hujala, T. & Lappalainen, S. (toim.) 2007. Asiakaslähtöisyys metsäsuunnittelun kehittämishaasteena. Metlan työraportteja 65. 125 s. Hakupäivä 24.11.2009. www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2007/mwp065.htm
7. Hokajärvi, R., Hujala, T., Leskinen, L.A. & Tikkanen, J. 2009. Effectiveness of Sermon Policy Instruments: Forest Management Planning Practices applying the Activity Theory Approach. Silva Fennica 43(5): 889–906. Hakupäivä 22.11.2009. www.metla.fi/silvafennica/full/sf43/sf435889.pdf
8. Maa- ja metsätalousministeriön metsävaratiedon ja metsäsuunnittelun strategia 2008 –2015. Helsinki 2008. s. 5. Hakupäivä 14.10.2009. www.mmm.fi/attachments/mmm/julkaisut/muutjulkaisut/5..
9. Hokajärvi, R. & Hujala, T. 2009. Metsäsuunnittelijan työ muuttuu. Ammattikorkeakoulujen verkkojulkaisu Osaaja.net No 4/2009. Hakupäivä 17.12.2009. ojs.seamk.fi/index.php/osaaja/article/view/1162/1051
10. Engeström, Y. 1995. Kehittävä työntutkimus -perusteita, tuloksia ja haasteita. Hallinnon kehittämiskeskus. Helsinki: Oy Edita Ab. 92.
11. Virkkunen, J., Engeström, Y., Pihlaja, J. & Helle, M. 2001. Muutoslaboratorio. Uusi tapa oppia ja kehittää työtä. Edita Oyj, Helsinki. Hakupäivä 24.11.2009. www.mol.fi/tyke/00-03/materiaalit/kirjat/raportti6/M..
12. Virkkula, O., Tikkanen, J., Hujala, T. & Hokajärvi, R. 2007. Kasvatustieteellinen näkökulma metsäsuunnitteluun: esimerkki yhteistoiminnallisuuden jäsentämisestä design-tutkimuksen keinoin. Teoksessa J. Tikkanen, R. Hokajärvi, T. Hujala & S. Lappalainen (toim.), Asiakaslähtöisyys metsäsuunnittelun kehittämishaasteena. Metlan työraportteja 65, 95–101.
13. Engeström, Y. 2001. Expansive learning at work: towards an activity theoretical reconceptualization. Journal of Education and Work, 14(1): 133–156.

Muokkaushistoria

17.5.2010: Muokattu lähdeviitettä nro 7.

Kommentit

3.5.2010 klo 11:52

Hyvä, asiantunteva ja selkeä artikkeli.

ii

8.9.2011 klo 20:55

"Haasteena metsänomistajien rakenteen ja arvojen muutos". Siinäpä haastetta kerrakseen - etenkin tuo metsänomistajien rakenteen muuttaminen ehkäpä lihaksikkaammiksi ja muutoinkin edustavammaksi, voi olla turhankin vaativaa ;)
Santa

[Lisää kommentti](#)